

Sdělení odboru ochrany vod a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí k institutu ochranných pásem vodních zdrojů (§ 30 vodního zákona)

Cílem tohoto sdělení je sjednocení interpretace přechodného ustanovení zavedeného zákonem č. 150/2010 Sb., čl. II bod 2 a vzájemného vztahu ochranných pásem vodních zdrojů (dále jen OPVZ) a pásem hygienické ochrany (dále jen PHO).

Ochranná pásma byla stanovována již historicky a jsou vyhlášena podle různých právních předpisů. Setkat se lze s označením ochranná území kolem vodních zdrojů, pásma hygienické ochrany nebo se současným označením ochranná pásma vodních zdrojů.

Již s účinností zákona č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství, byla stanovována ochranná území kolem vodních zdrojů, která lze považovat za prvotní ochranná pásma.

Následně byla vyhlášována PHO podle dříve platného zákona č. 138/1973 Sb., o vodách a Směrnice Ministerstva zdravotnictví ČSR č. 51/1979 o základních hygienických zásadách pro stanovení, vymezení a využívání ochranných pásem vodních zdrojů určených k hromadnému zásobování pitnou a užitkovou vodou a pro zřizování vodárenských nádrží. Jelikož byl tento institut v kompetenci Ministerstva zdravotnictví, PHO sloužila především k ochraně kvality vodních zdrojů. V této době bylo vyhlášeno nejvíce ochranných pásem. PHO byla vyhlášována rozhodnutím a byla vymezována v rozsahu tří stupňů, a to I., II. (IIa či vnitřní mezistupeň a IIb či vnější mezistupeň) a III. stupeň. Později, novelou vodního zákona č. 14/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 138/1973 Sb. byl zrušen institut PHO III. stupně a dělení na mezistupně u PHO II. stupně a byl zaveden princip zonální ochrany v OPVZ II. stupně.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), převzal principy OPVZ z novely zákona č. 14/1998 Sb. Podle § 30 odst. 1 vodního zákona slouží OPVZ k ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdrojů podzemních nebo povrchových vod využívaných nebo využitelných pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok a zdrojů podzemní vody pro výrobu balené kojenecké vody nebo pramenité vody. OPVZ se až do roku 2010 vyhlášovala rozhodnutím a vycházela z principu dvoustupňové ochrany (I. a II. stupeň OPVZ).

I přes rozličné označení ochranných pásem (ochranná území, PHO) je třeba pohlížet na dříve zřízená ochranná pásma jako na ochranná pásma ve smyslu § 30 odst. 1 vodního zákona se všemi povinnostmi plynoucími z tohoto zákona a z dalších právních předpisů zakotvujících obecná omezení nebo povinnosti pro činnosti prováděné v OPVZ – viz výklad odboru ochrany vod ze dne 22. prosince 2010 k pojmům „ochranná pásma vodních zdrojů“ versus „pásma hygienické ochrany“ a jejich vzájemného vztahu

(<https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/%24%24OpenDominoDocument.xsp?documentId=A4864285515057B5C1258037003FDEBD&action=openDocument>).

To, že za OPVZ ve smyslu § 30 vodního zákona je nutno považovat rovněž ochranná pásma stanovená podle § 19 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, potvrzuje také rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, č. j. 30A 123/2012-51 ze dne 28. 1. 2014.

Zákon č. 150/2010 Sb. novelizoval vodní zákon ve smyslu způsobu vyhlášování OPVZ nahrazením formy rozhodnutí formou opatření obecné povahy. Čl. II bod 2 přechodného ustanovení zákona č. 150/2010 Sb., stanoví, že ochranná pásma stanovená podle dosavadních předpisů se považují za ochranná pásma stanovená podle § 30 odst. 1 vodního zákona ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti novely

č. 150/2010 Sb. Uvedené přechodné ustanovení je třeba chápat výlučně jako ustanovení procesní povahy, které se vztahuje toliko k formě vyhlášení ochranných pásem. Z výše uvedeného vyplývá, že na rozhodnutí, kterými jsou pásma hygienické ochrany stanovena, se má (z hlediska formy) pohlížet jako na opatření obecné povahy. Přechodné ustanovení zavedené zákonem č. 150/2010 Sb. Čl. II bod 2 dále stanoví, že forma opatření obecné povahy je závazná i pro všechny prováděné změny (včetně zrušení) v ochranných pásmech stanovených na základě dřívějších právních předpisů, tj. PHO a OPVZ stanovených před účinností zákona č. 150/2010 Sb. V praxi to znamená, že v případě změny (i pouhé části) nebo zrušení ochranného pásma stanoveného podle dosavadních právních předpisů je nutné OPVZ nově stanovit, změnit či zrušit výhradně postupem podle § 30 odst. 1 vodního zákona, tj. opatřením obecné povahy.

Platnost rozhodnutí, včetně specifických povinností a omezení uvedených v dokumentech vymezujících ochranná pásma stanovená podle dřívějších předpisů, potvrzuje ustanovení § 127 odst. 1 vodního zákona. Ochranná pásma stanovená podle dřívějších předpisů jsou platná až do doby, než budou změněna nebo zrušena místně příslušným vodoprávním úřadem v souladu s § 30 vodního zákona, a to opatřením obecné povahy (pokud není časově omezena platnost dokumentu vymezujícího ochranné pásmo).

Vzájemný vztah OPVZ a PHO

Hovoří-li platné právní předpisy (nejen vodní zákon) o povinnostech a omezeních obecně ve vztahu k OPVZ (bez rozlišení stupně), vztahují se tyto povinnosti na všechny stupně ochranných pásem (OPVZ i PHO). Pokud ovšem hovoří platné právní předpisy výslovně o omezeních ve vztahu k OPVZ I. či II. stupně, je nezbytné tato omezení aplikovat pouze na ochranná pásma těchto stupňů, tj. včetně PHO I. či II. stupně, a to s ohledem na rozsah dokumentu stanovujícího ochranné pásmo. Jinými slovy z uvedeného vyplývá, že hovoří-li platné právní předpisy výslovně o omezeních ve vztahu k OPVZ I. či II. stupně, nelze tato omezení aplikovat na PHO (OPVZ) III. stupně. Na činnosti v ochranných pásmech se rovněž vždy v plném rozsahu vztahují povinnosti a omezení plynoucí z konkrétního dokumentu stanovujícího ochranné pásmo (rozhodnutí či opatření obecné povahy).

Prakticky to tedy znamená následující:

- Na PHO I. stupně je nutné pohlížet jako na OPVZ I. stupně se všemi požadavky stanovenými vodním zákonem či dalšími právními předpisy a v souladu s dokumentem stanovujícím ochranné pásmo. Z hlediska vodního zákona je omezení pro OPVZ I. stupně „pouze“ v podobě zákazu vstupu a vjezdu do tohoto ochranného pásma (§ 30 odst. 7 vodního zákona).
- Na PHO II. stupně včetně mezistupňů (IIa či vnitřní mezistupeň a IIb či vnější mezistupeň) pohlízíme jako na OPVZ II. stupně se všemi požadavky stanovenými vodním zákonem či dalšími právními předpisy a v souladu s dokumentem stanovujícím ochranné pásmo. Vodní zákon v OPVZ II. stupně zakazuje provádět činnosti poškozující nebo ohrožující vydatnost, jakost nebo zdravotní nezávadnost vodního zdroje, jejichž rozsah je vymezen dokumentem o stanovení nebo změně ochranného pásma (§ 30 odst. 8 vodního zákona).
- Na PHO III. stupně se vztahují pouze povinnosti a omezení plynoucí z právních předpisů obecně ve vztahu k OPVZ, tzn. bez rozlišení stupně (např. požadavek mít povolení ke geologickým pracím spojeným se zásahem do pozemku v OPVZ podle § 14 odst. 1 písm. c) vodního zákona), a dále specifické podmínky a omezení vyplývající z dokumentů o stanovení PHO.

PHO III. stupně vyhlášená podle předchozích právních předpisů nemohou být na základě procesního přechodného ustanovení zákona č. 150/2010 Sb. ex lege považována za OPVZ I. či II.

stupně. Pokud by bylo potřebné zajistit ve stávajícím PHO III. stupně úroveň ochrany odpovídající OPVZ II. stupně, bude nutné toto ochranné pásmo znovu vyhlásit či změnit postupem podle § 30 odst. 1 vodního zákona (věta druhá přechodného ustanovení čl. II bod 2 k zákonu č. 150/2010 Sb.), tzn. formou opatření obecné povahy.